

МЛАДЕЖКА ВИЗИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРИЯ

„Европейският и евроатлантическият избор на България и пътят ѝ на развитие в резултат на този избор.“

Становище на тема:

„Образование, професия, реализация: подпомага ли ЕС ефективната връзка между образование и професионалната реализация?“

Гергана Стефанова Чолова

Бакалавър по политология,

ВТУ „Св.св. Кирил и Методий“

**01.12.2014г.
гр. Плевен**

Защо е необходима връзка между образованието и професионалната реализация?

Проблемът с младежката безработица е особено наболял не само в България, а в Европа като цяло. Корените му са дълбоки и свързани с различни други проблеми като световната икономическа криза, от която все още се възстановяваме; липсата на качествени реформи в остарелите образователни системи; недостиг на експерти; липса на стратегическо мислене и др. Именно поради това в приоритет трябва да се превърне предлагането на образование и квалификация, които да съответстват на изискванията на пазара на труда. Създаването на подобна връзка не само ще улесни прехода от училище към работа, но и следва да намали нивото на безработица, което се явява и един от ключовите приоритети на Стратегията „Европа 2020“ за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж. Изграждането на стабилна и устойчива връзка между образованието и бизнеса е от изключително значение и за двете страни, тъй като това е взаимосвързан процес.

Какво прави ЕС, за да подпомогне връзката между образованието и професионалната реализация?

Европейският съюз осъществява редица политики, стратегии, инициативи и проекти, които целят повишаване качеството на образованието, създаване на повече възможности за работа и кариерно развитие и същевременно изграждане на стабилна и ефективна връзка между образованието и професионалната реализация. На първо място Съюзът като цяло, както и самите държави-членки поотделно полагат съответните усилия за изпълнението на Стратегия „Европа 2020“. Налице са и редица други документи, осъществяването на които също цели да се справи с безработицата и да установи един своеобразен мост между образованието и бизнеса. Това са например: Европейската гаранция за младежта 2014 - 2020; Инициативата за младежка заетост; Програмата Еразъм +, чиято основна цел е именно изграждане на стабилни стратегически партньорства между образованието и бизнеса, за насърчаване на иновациите, конкурентноспособността и заетостта, особено младежката; Европейската стратегия за заетост и др.

Паралелно с това в политиката на ЕС по образованието, квалификацията и работата с младежта, ключова роля безспорно е отредена на ученето през целия живот, което се насърчава посредством различни програми и инициативи, при това за разнообразни сфери на дейност. Не случайно дейностите, които се реализират в рамките на различните програми и проекти наблягат върху обучението, тъй като обучението включва в себе си до голяма степен практика, а прагматичната насока е ключът към по-качественото образование.

Какво прави националното правителство?

Експертите към съответните министерства са изготвили завиден брой стратегически документи в сферата на образованието. Това са например: „Стратегия за развитие на професионалното образование и обучение в Република България за периода 2015 – 2020 г.“, „Национална стратегия за насърчаване и повишаване на грамотността (2014-2020 г.)“, „Стратегия за ефективно прилагане на информационни и комуникационни технологии в образованието и науката на Република България (2014-2020 г.)“, „Национална стратегия за учене през целия живот 2014-2020 г.“, „Стратегия за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013-2020)“, „Национален план за изпълнение на Европейската гаранция за младежта 2014 – 2020“ и още много други.

Идентифициране на проблеми и възможни решения:

- Крайно наложително е модернизирването на образователната система и учебното съдържание в България, както и въвеждане на ефективни методи за оценка на качеството в образователните институции, които наистина да гарантират ефективността на предоставяната услуга. Друг съществен дефицит в сферата на образованието е липсата на практика. Важно е да се поставя по-голям акцент именно върху практиката, а не само и единствено върху теорията. Не случайно в други европейски държави се набляга на т.нар. „добри практики“, от които да черпим полезен опит и познания. Практиката трябва да се превърне в осъзната необходимост.

- Необходимо е да има по-голяма осведоменост чрез ясни и лесно разбираеми информационни кампании – голяма част от младежите, към които е насочена Европейската младежка гаранция например, изобщо не са наясно за възможностите, които съществуват. Всъщност истината е, че младите хора в България не са особено запознати като цяло с възможностите, които ЕС предлага в сферата на образованието, обучението, младежта и професионалното развитие. От една страна проблемът се крие в самите младежи, голяма част от които не са заинтересовани да се информират, а от друга, разбира се, отговорните институции, организации, както и медиите трябва да търсят по-ефективни методи за предоставяне на тази информация.

- Считаю, че Програмата „Студентски практики“ на МОН е един прекрасен пример за добра практика по отношение на създаването на връзка образование-бизнес, но е редно да се отбележи, че не всичко се осъществява коректно. Очаквано, поради липсата на други алтернативи, тази инициатива за стаж предизвика огромен интерес сред студентите, както и сред останалите заинтересовани страни (работодатели, университети, преподаватели). Какво обаче реално се случи покрай еуфорията около студентските практики? Наблюденията ми на

студент са, че имаше недостиг на контрол в няколко направления. На първо място, имаше случаи на фиктивни практики, които целяха единствено усвояването на полагащите им се по програмата средства. Тук трябва да се разбере, че не финансовото възнаграждение е важно, а опитът, създаването на контакти и възможности за потенциално професионално развитие в дадената сфера на дейност имат значение. Другият проблем, върху който имам наблюдения, е забавянния в плащанията от страна на университета. Това доведе до редица медийни скандали за усвояването на средствата, което създаде чувство за непрозрачност и липса на отчетност пред обществото и не на последно място урони престижа на висшето учебно заведение. Трябва да се положат усилия програмата да стане устойчива практика като се отстранят проблемите, чрез повишаване на контрола и отчетността.

- Разполагаме с множество стратегии и планове, но доколко приложими са те? Ако все пак са, то тогава има ли отчетност пред обществото? Разбира се, че не мога с лекота просто да отхвърля провежданата политика или документите, които се изпълняват, но голяма част от текстовете, с които се запознах имат утопичен привкус и приличат по-скоро на добри пожелания, отколкото на осъществими стратегии. Разработването на стратегия трябва да се случва след задълбочен анализ и множество обсъждания с всички заинтересовани страни. (В случая от ученика и неговите родители, през учителя и представители на бизнеса, до съответните ръководни органи). Другият важен аспект в това отношение е отчетността, която неизменно трябва да съпътства всяко начинание за реформи. Липсата на отчетност и информираност първо създава усещане за злоупотреби и второ, ако широката общественост не е запозната с това какво се случва, то все едно не се е случило.

- Липса на баланс при специалистите – много студенти стават специалисти в определена сфера (напр. право) без реално да има необходимост от такъв значителен брой юристи, докато в други сфери (напр. медицина) има недостиг на кадри, поради редица причини (липсата на възможности за специализация и практика; лоши условия на обучение и труд; ниско заплащане и т.н.). Решението на този проблем може да се търси в разумно разпределяне на квотите на различните специалности. В крайна сметка, е важно да се набляга на качеството, а не на количеството завършващи експерти.

- Недостиг на квалифицирани експерти и млади преподаватели – да си преподавател е изключително тежка и отговорна задача, затова е необходимо подобряване условията на труд за мотивиране на повече квалифицирани младежи, които да се развиват в преподавателската сфера.

- Подобряване дейността на кариерните центрове към университетите и създаване на такива там, където липсват – кариерните центрове биха могли да играят съществена роля в

отношенията между образованието и професионалното развитие, но за целта е необходимо да започнат да изпълняват своите функции.

- Други важни въпроси, чието решаване би способствало връзката между образованието и професионалното развитие са например: трудностите при признаване на квалификации в Европа, потенциалното въвеждане на дуалното обучение, повишаване контрола на входа и на изхода на образователния процес, по-ефективно управление на оперативните програми на национално ниво, с оглед на факта, че са сериозен източник на финансиране за образованието и професионалната реализация и т.н.

В заключение на така зададената тема, смятам, че Европейският съюз безспорно полага изключителни усилия за изграждането на връзка между образованието и професионалната реализация. Въпросът по-скоро е защо след като има толкова много стратегии, планове, програми и още редица други инструменти, прогресът, който вече трябва да е налице, не е особено видим? ЕС няма да е това, което е без своите държави-членки, именно те носят отговорността за изпълнението на политиките, следователно трябва да си зададем въпроса не дали ЕС, а дали отговорните лица в България правят достатъчно за развитието на страната в тези сфери на дейност.